

NMS III susitarimų temos „Privačios nuosavybės ir viešojo intereso santykis“ SUSITARIMŲ TEIGINIAI [2022-03-10]

1. Siekdami atsisakyti perteklinio reguliavimo ir užtikrinti privataus miškų sektoriaus vystymąsi, konkurencingumą, ekonominį gyvybingumą ir inovatyvumą, gamtinių ir kultūrinių vertybių apsaugą, susitariame:

1.1. Peržiūrėti teisinį (privataus) miškų ūkio reguliavimą, sumažinti teisinių aktų skaičių, didinti jų suderinamumą ir atsisakyti gamtosauginės ar kitokios pridėtinės vertės nekuriančių veiklos apribojimų tiek ūkiniuose, tiek kitų grupių miškuose.

1.2. Stiprinti patiriamų nuostolių teisingo kompensavimo sistemą už bendruosius suvaržymus viršijančius papildomus apribojimus tais atvejais, kai jie sumažina miško savininko/valdytojo pajamas ir/ar valdos rinkos vertę ir paskirti valstybės biudžete šiai sistemai reguliarius ir adekvačius finansinius išteklius.

1.3. Parengti aiškius teisingo ir savalaikio atlygio ir skatinimo mechanizmus (pvz.: išpirkimas, kompensavimas, apsaugos sutartys ir kitos priemonės), kuomet dėl viešojo intereso privačiuose miškuose yra įvedami apribojimai ar savininko iniciatyva steigiamą gamtinės, socialinės, kultūrinės ar dvasinės paskirties saugoma teritorija, diegiamos aplinkosauginės ir biologinę įvairovę skatinančios priemonės.

1.4. Peržiūrėti miškų grupių ir saugomų teritorijų nustatymo mechanizmus ir tvarkas, tikslinant ir integruojant jų kategorijas ir reglamentavimą, vengiant nereikalingo dubliavimo, aiškiau nustatant tikslus, taikytinas priemones ir apribojimus.

1.5. Peržiūrėti miškams taikomo specifinio apmokestinimo ir lėšų panaudojimo sistemą (įskaitant specifinę 5 proc. įmoką), kad mokesčiai nemažintų privataus miškų ūkio gyvybingumo ir konkurencingumo bei neslopintų medienos tiekimo į rinką, skatintų rinktis inovatyvius, gamtai palankesnius miškininkavimo metodus, prisidėtų prie miškų infrastruktūros priežiūros ir tvarkymo, gamtotvarkos priemonių miškuose įgyvendinimo skatinimo.

1.6. Sukurti pajamų iš miško nemedieninių paslaugų modelį (apimant privačių miško plotų nuomą nemedieninėms veikloms, ekoturizmo miškuose vystymui, sutartų kraštovaizdžio paslaugų teikimą greta miškų įsikūrusioms bendruomenėms ir asmenims, įmokas už CO2 sekvestraciją ir pan.) ir sudaryti teisines ir finansines sąlygas šiam modeliui diegti ir plėtoti.

1.7. Įvairiomis motyvacinėmis priemonėmis (pvz., specialiomis paramos programomis ar kompensacijomis) skatinti vystyti rekreacinę infrastruktūrą ir ekosistemines paslaugas socialinio, kultūrinio ir dvasinio prioriteto miškuose, kur dėl apribojimų negalima vykdyti ūkinės medieninės veiklos (pvz., kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų vizualinės apsaugos zonose), numatant atitinkamus saugiklius.

1.8. Saugant kultūros paveldo objektus privačiuose miškuose ir didinant jų patrauklumą bei socialinę, kultūrinę ir dvasinę vertę, turi būti saugomi ne tik kultūros paveldo objektai, bet ir jų apsauginėje teritorijoje augantis miškas ir kraštovaizdis, ribojama ūkinė veikla kultūros paveldo objektų teritorijoje ir vizualinės apsaugos zonose, o miškų savininkus įvairiomis motyvacinėmis priemonėmis skatinti kurti kitas ekosistemines paslaugas ar atitinkamai kompensuoti.

1.9. Atlikti galimybių studiją dėl dalies miškų atvėrimo nedidelių rekreacinių miško namelių statyba.

1.10. Sudaryti teises ir ekonomines sąlygas sėkmingai miško savininkų kooperacijai, taip skatinant profesionalesnį tvarų miškų valdymą.

1.11. Sudaryti teises ir finansines sąlygas skatinančias steigti privačias gamtinės, socialinės, kultūrinės ar dvasinės paskirties saugomas teritorijas. Įstatymuose įvardinti atvejus, kuriais valstybei arba saugomų teritorijų steigimu suinteresuotoms bendruomenėms bei asmenims suteikiama galimybė prioritetine tvarka išpirkti mišką iš privačių miškų savininkų.

1.12. Tobulinti miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis bei kitos žemės pavertimo miško žeme tvarką ir sąlygas, skatinant daugiavertę privačių teritorijų naudojimą rekreaciniais, dvasiniais, kultūriniais ir kitais tikslais.

1.13. Peržiūrėti nuostatas dėl miško žemės rinkos teisinio reguliavimo, nustatyti aiškius saugiklius– kas ir koku eiliškumu turi pirmenybę įsigyti parduodamą rinkoje miško žemę. Kartu atsižvelgti į Europos Komisijos pradėtą procedūrą prieš Lietuvą, įpareigojančią keisti ES teisei prieštaraujantį reguliavimą dėl privačioje nuosavybėje asmeniui galimo turėti miško ploto dydžio.

1.14. Tobulinti žemės išpirkimo mechanizmus siekiant užtikrinti itin vertingų buveinių apsaugą tais atvejais, kai to negalima pasiekti kitomis priemonėmis (tokiomis kaip apsaugos sutartys). Valstybė, bendruomenės bei asmenys, suinteresuoti saugomų teritorijų steigimu privačiame miške, užtikrina miško savininkui pasirinkimo laisvę tarantis dėl nuosavybės išpirkimo ar kompensavimo bei skatinimo priemonių.

2. Nepamirštant deramos pagarbos nuosavybei ir siekiant sukurti skatinimo ir kompensavimo, žemės išpirkimo mechanizmus, atliepiančius ir miško savininkų/naudotojų teisėtus lūkesčius, ir užtikrinančius viešąjį interesą gamtinių ir kultūrinių vertybių apsaugai privačiuose, susitariame:

2.1. Užtikrinti laisvą lankymąsi visuose miškuose, kartu pripažįstant privačių miškų savininkų teisėtus lūkesčius dėl saugumo ir įgyvendinti nuosavybės teises, kad nebūtų tiesiogiai trikdomas savininko privatumas ar trukdoma įstatymais numatyta veikla. Papildomas naudojimasis privačių miškų teikiama išteklių ir ekosisteminių paslaugomis galimas pasiekus susitarimą su konkrečiu miško savininku dėl konkrečių atvejų.

2.2. Sukurti ekonominio skatinimo ir kompensavimo priemonių sistemą (pavyzdžiui išmokas už atitinkamas miškininkavimo priemones arba ilgalaikes gamtotvarkos sutartis), susietą su savininko ilgalaikiais įsipareigojimais ir skirtą motyvuoti savininkus didinti ekologinę ir

kultūrinę miškų vertę, dvasinės paskirties teritorijose (alkuose) formuoti sengires, perduodamas ir saugomas iš kartos į kartą.

2.3. Pereiti nuo apribojančių / draudžiančių prie skatinamųjų politikos priemonių.

3. Siekdami nustatyti kaip ir kokiais atvejais miško savininkai ir suinteresuoti asmenys turėtų tartis dėl privačių miškų naudojimo projektuojamai ūkinei veiklai, rekreacijai, medžioklei, kultūriniais, dvasiniams, sveikatingumo ir kitiems visuomenės poreikiams, susitariame:

3.1 Užtikrinti tinkamą ir savalaikį visuomenės ir miško savininkų informavimą apie miškus ir juose vykstančius procesus, miškų teikiamas ekosistemines paslaugas, miškuose planuojamą ūkinę ir gamtotvarkinę veiklą bei nustatytus ribojimus. Tam plėtoti objektyvias, kokybiškas informacines sistemas, kad informacija būtų aktuali, skaitmenizuota, standartizuota, tarpusavyje integruota, atvira, viešai prieinama bei suprantamai pateikiama (kartu užtikrinant jautrių asmens ir turto duomenų apsaugą).

3.2. Tobulinti suinteresuotų asmenų informavimo apie numatomus pagrindinius miško kirtimus mechanizmą ir nustatyti tvarką, kaip oficialiai registruota bendruomenė, suinteresuoti asmenys galės įtakoti miškų ūkinės veiklos projektavimą, susisiekti su miško savininkais, kurių miškuose nori vykdyti savo bendruomenės interesus tenkinančią veiklą arba tartis dėl tam tikros veiklos nevykdymo (pvz., nekirtimo plynai) ir susitarti išpirkti mišką ar kompensuoti savininko prarandamą vertę.

3.3. Socialinės (įskaitant rekreacinės), kultūrinės ar dvasinės paskirties objekto/teritorijos miške steigimu suinteresuota Valstybė, bendruomenės bei asmenys turi tartis su miško savininkais dėl steigimo abiem pusėms priimtina forma (pvz., sudarydami sutartį dėl pirkimo, ilgalaikės nuomos, neatlygintino naudojimo ar kita forma). Miško savininkas pats savo iniciatyva taip pat gali steigti tokius objektus /teritorijas
